

R O M Â N I A
ÎN ALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția Penală

Decizia nr. 616/RC/2023

Decizia nr. 616/RC

Ședința publică din data de 12 octombrie 2023

Deliberând asupra recursului în casație de față, în baza actelor și lucrărilor dosarului, constată următoarele:

Prin sentința penală nr. 126 din data de 30 mai 2022, pronunțată în dosarul nr. x/2020, Tribunalul Cluj, în temeiul art. 18¹ din Legea nr. 78/2000 cu aplicarea art. 5 din C. pen., precum și art. 396 alin. (2) din C. proc. pen., a condamnat pe inculpata A., la pedeapsa de 3 ani închisoare și la pedeapsa complementară constând în interzicerea exercitării drepturilor prev. de art. 66 alin. (1) lit. a), b) din C. pen., pe o durată de 2 ani, pentru săvârșirea infracțiunii de folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, care are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor.

În temeiul art. 65 alin. (1) din C. pen., a aplicat inculpatei pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării drepturilor prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. a), b) din C. pen.

În temeiul art. 91 din C. pen., a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere și a stabilit un termen de supraveghere de 5 ani, conform dispozițiilor art. 92 din C. pen.

Pe durata termenului de supraveghere, a obligat pe inculpată să respecte măsurile de supraveghere prevăzute de art. 93 alin. (1), alin. (2) lit. b) și alin. (3) din C. pen.

A atras atenția inculpatei asupra dispozițiilor art. 96 din C. pen. cu privire la revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

În temeiul art. 18¹ din Legea nr. 78/2000 cu aplicarea art. 5 din C. pen., precum și art. 396 alin. (2) din C. proc. pen. și art. 71¹ alin. (3) din C. pen. 1968, a condamnat pe inculpata S.C. B. S.R.L. la pedeapsa de 70.000 RON amendă penală, pentru săvârșirea infracțiunii de folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, care are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor.

În temeiul art. 53² alin. (2) din C. pen. 1968 a aplicat inculpatei S.C. B. S.R.L. pedeapsa complementară prev. de art. 53¹ alin. (3) lit. e) din C. pen. 1968, constând în difuzarea în 2 apariții a unui extras din hotărârea de condamnare (secțiunea în drept vizând persoana juridică) într-un ziar de circulație națională, pe cheltuiala inculpatei.

În temeiul art. 397 raportat la art. 25 din C. proc. pen., precum și art. 1349 și urm. din C. civ., a admis în parte acțiunea civilă formulată în cauză de partea civilă Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale și a obligat pe inculpatele A. și S.C. B. S.R.L., în solidar, la plata către această parte civilă a sumei de 202.037,74 RON, cu titlu de daune materiale (finanțarea aferentă achizițiilor de bunuri) cu dobânzi și penalități de la 11.12.2013 la zi.

Conform art. 250² din C. proc. pen., a menținut măsurile asigurătorii luate prin ordonanța procurorului din 07.12.2020 față de inculpatele A. și S.C. B. S.R.L..

În temeiul art. 25 alin. (3) din C. proc. pen., a desființat înscrisurile constatate ca fiind false, folosite la comiterea infracțiunii pentru care s-a constatat vinovăția inculpatelor, conform dispozitivului.

În temeiul art. 274 alin. (1) din C. proc. pen., a obligat pe inculpate la plata cheltuielilor judiciare către stat.

Împotriva acestei hotărâri au declarat apel DNA - Serviciul Teritorial Cluj și inculpatele A. și S.C. B. S.R.L..

Prin decizia penală nr. 820/A din 04 mai 2023, Curtea de Apel Cluj, secția penală și de minori, în baza art. 421 alin. (1) pct. 2 lit. a) din C. proc. pen., a admis apelurile declarate de Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Cluj și inculpatele A. și S.C. B. S.R.L. împotriva sentinței penale nr. 126 din 30 mai 2022, pronunțată de către Tribunalul Cluj, în dosarul nr. x/2020, pe care a desființat-o în parte în latura penală a cauzei, sub aspectul soluției de condamnare a

inculpatelor și în ceea ce privește obligarea lor la plata către stat a cheltuielilor judiciare aferente judecății în primă instanță și, rejudecând:

În baza art. 396 alin. (6) din C. proc. pen., raportat la art. 16 lit. f) din C. proc. pen., a încetat procesul penal pornit împotriva inculpatelor A. și B. S.R.L. pentru infracțiunea de folosire sau prezentare cu rea - credință de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete cu rezultatul obținerii pe nedrept de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei, prev. de art. 18¹ din Legea nr. 78/2000, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

În baza art. 275 alin. (3) din C. proc. pen., cheltuielile judiciare avansate de stat pentru judecata în fond și în apel au rămas în sarcina acestuia.

A menținut în rest dispozițiile sentinței penale apelate în măsura în care nu contraveneau deciziei.

Împotriva deciziei penale nr. 820/A din 04 mai 2023, pronunțată de Curtea de Apel Cluj, secția penală și de minori, a declarat, la data de 26 mai 2023, recurs în casație Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj.

În motivarea cererii de recurs în casație, parchetul a invocat cazul de recurs în casație prev. de art. 438 alin. (1) pct. 8 din C. proc. pen., în argumentarea căruia a susținut că, în mod greșit, instanța de apel a dispus încetarea procesului penal sub aspectul săvârșirii infracțiunii prev. de art. 18¹ alin. (1) din Legea 78/2000 de către inculpatele S.C. B. S.R.L. și A., arătând, în esență, că prin Decizia nr. 297/2018, instanța de contencios constituțional a oferit o interpretare conformă cu normele constituționale a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din C. pen., prin trimitere la reglementarea din cuprinsul art. 123 alin. (1) din vechiul C. pen., care prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat învinutului sau inculpatului, stabilind că, în aceste condiții, legea devine previzibilă, caracterul obligatoriu al deciziei vizând și considerentele acesteia.

Prin raportare la aceste considerente, având în vedere că nu a fost constatată neconstituționalitatea textului legal în integralitatea sa, parchetul a solicitat să se constate că întreruperea cursului prescripției are loc doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat suspectului sau inculpatului.

A mai arătat că Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, prin Decizia nr. 25 din 11 noiembrie 2019 privind stabilirea efectelor Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018 asupra art. 155 alin. (1) din C. pen., a reținut că efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018 nu se extind asupra întregii instituții a întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale, ci, potrivit considerentelor hotărârii instanței de contencios constituțional, cauza de întrerupere este incidentă numai în ipoteza actelor de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicate suspectului sau inculpatului.

Ca atare, dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen. au rămas în fondul activ al legislației și continuă să producă efecte, dar singurele acte care pot avea ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale sunt cele care se comunică suspectului sau inculpatului.

În consecință, în aplicarea acestui raționament juridic și având în vedere că forța obligatorie care însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care acesta se sprijină (Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1995, publicată în M. Of. nr. 16/26.01.1995), parchetul a apreciat că nu este posibilă examinarea cursului prescripției răspunderii penale doar prin prisma termenului general al prescripției răspunderii penale, ci examinarea trebuie făcută și prin raportare la instituția întreruperii cursului prescripției răspunderii penale prevăzută de dispozițiile art. 155 alin. (1) din noul C. pen., astfel cum au fost interpretate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 297/2018.

În considerente, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă anterioară, prevăzută la art. 123 alin. (1) din C. pen. din 1969, îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale analizate în prezenta cauză, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat.

Prin decizia Curții Constituționale nr. 358 din 26 mai 2022 publicată în Monitorul Oficial nr. 565 din 09.06.2022 s-a constatat că dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen. sunt neconstituționale. Curtea a constatat că, în condițiile stabilirii naturii juridice a Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 ca decizie simplă/extremă, în absența intervenției active a legiuitorului, obligatorie potrivit art. 147 din Constituție, pe perioada cuprinsă între data publicării respectivei decizii și până la intrarea în vigoare a unui act normativ care să clarifice norma, prin reglementarea expresă a cazurilor apte să

înterupă cursul termenului prescripției răspunderii penale, fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită înteruperea cursului prescripției răspunderii penale. Curtea a constatat că o astfel de consecință este rezultatul nerespectării de către legiuitor a obligațiilor ce îi revin potrivit Legii fundamentale și a pasivității sale, chiar și în ciuda faptului că deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție semnau încă din anul 2019 practica neunitară rezultată din lipsa intervenției legislative. Curtea a subliniat că rațiunea care a stat la baza pronunțării Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 nu a fost înlăturarea termenelor de prescripție a răspunderii penale sau înlăturarea instituției înteruperii cursului acestor termene, ci alinierea dispozițiilor art. 155 alin. (1) din C. pen. la exigențele constituționale. Astfel, Curtea a observat că termenele de prescripție generală reglementate de dispozițiile art. 154 din C. pen. nu sunt afectate de deciziile Curții Constituționale. S-a mai arătat că legiuitorul a nesocotit prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, ignorând efectele obligatorii ale Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018, cu consecința creării unui viciu de neconstituționalitate mai grav generat de aplicarea neunitară a textului de lege "cursul termenului prescripției răspunderii penale se înterupe prin îndeplinirea", care, în mod evident, nu prevede niciun caz de înterupere a cursului prescripției răspunderii penale. Pentru restabilirea stării de constituționalitate este necesar ca legiuitorul să clarifice și să detalieze prevederile referitoare la încetarea cursului prescripției răspunderii penale, în spiritul celor precizate în considerentele deciziei anterior menționate.

Prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 71/2022, publicată în Monitorul Oficial nr. 531 din 30 mai 2022, s-a intervenit și s-a statuat că la articolul 155 din Legea nr. 286/2009 privind C. pen., publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare, alin. (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

"(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se înterupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.". S-a apreciat că înteruperea cursului prescripției este legală (actele înterupătoare sunt expres prevăzute de lege), obligatorie (dacă s-au efectuat acte înteruptive de prescripție, organele judiciare sunt obligate a le recunoaște efectul înteruptor) și absolută (în sensul că produce efecte în cazul tuturor infracțiunilor pentru care răspunderea penală poate fi prescrisă).

Astfel, în toate cazurile, legea a prevăzut expres că au efect înteruptiv de prescripție actele care se comunică învinutului sau inculpatului.

Parchetul a arătat că, în prezenta cauză:

- prin ordonanța din 20.11.2020 s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de inculpatele A. și S.C. B. S.R.L.;
- la data de 20.11.2020, au fost aduse la cunoștință drepturile și obligațiile pe care le are în calitate de inculpată A., iar în calitate de reprezentant legal al inculpatului S.C. B. S.R.L. aceasta a declarat că, referitor la dispozițiile art. 491 alin. (2) din C. proc. pen., întelege să-1 desemneze în calitate de mandatar al inculpatului S.C. B. S.R.L. pe tatăl său, C.;
- prin procesul-verbal din 15.12.2020, organele de poliție judiciară au adus la cunoștința inculpatelor măsurile asigurătorii dispuse în cauză de către procuror.

În concluzie, parchetul a apreciat că în cauza de față s-a înterupt prescripția răspunderii penale prin actele înterupătoare menționate în cele ce preced.

În drept, procurorul a invocat cazul de recurs în casație prevăzut de art. 438 alin. (1) pct. 8 din C. proc. pen.

Constatănd că cererea de recurs în casație formulată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj este introdusă în termenul prevăzut de lege și respectă condițiile prevăzute de art. 434, art. 436, art. 437 și art. 438 din C. proc. pen., prin încheierea din data de 14 septembrie 2023, Înalta Curte de Casație și Justiție, judecătorul de filtru, a admis-o în principiu și a dispus trimiterea cauzei la completul de trei judecători, în vederea judecării pe fond a căii de atac.

Analizând recursul în casație declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj, în limitele prevăzute de art. 442 alin. (1) și (2) C. proc. pen., Înalta Curte de Casație și Justiție constată că acesta este nefondat, pentru următoarele considerente:

Cu titlu prealabil, reține că, fiind reglementat ca o cale extraordinară de atac, menită să asigure echilibrul între principiile legalității și cel al respectării autorității de lucru judecat, recursul în casație se poate exercita exclusiv împotriva anumitor categorii de hotărâri definitive și numai pentru motive de legalitate expres și limitativ prevăzute de legea procesual penală.

Dispozițiile art. 433 C. proc. pen. reglementează explicit scopul căii de atac analizate, statuând, în acest sens, că recursul în casație urmărește să supună Înaltei Curți de Casație și Justiție judecarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile. Analiza de legalitate a instanței de recurs nu este una exhaustivă, ci limitată la încălcări ale legii apreciate grave de către legiuitor și reglementate ca atare, în mod expres și limitativ, în cuprinsul art. 438 alin. (1) C. proc. pen.

În contextul obiectului său astfel definit, calea extraordinară de atac a recursului în casație nu are ca finalitate nici remedierea unei greșite aprecieri a faptelor și nici cenzurarea integrală a tuturor aspectelor de legalitate ale hotărârii definitive. Instanța de casație nu judecă procesul propriu-zis, respectiv litigiul care are ca temei juridic cauza penală, ci judecă exclusiv dacă, din punct de vedere al dreptului, hotărârea atacată este corespunzătoare.

În cauza de față, Ministerul Public a invocat cazul de recurs în casație prevăzut de art. 438 alin. (1) pct. 8 C. proc. pen., potrivit căruia hotărârile sunt supuse casării atunci când "în mod greșit s-a dispus încetarea procesului penal".

Cazul de casare evocat este incident în ipoteza în care, în raport cu actele existente la dosar și cu regulile de drept aplicabile la data soluționării definitive a cauzei, se constată reținerea eronată a unuia dintre impedimentele la exercitarea acțiunii penale prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. e) - j) C. proc. pen., și, în temeiul acestuia, pronunțarea unei soluții nelegale de încetare a procesului penal.

În speță, cazul concret de împiedicare a exercitării acțiunii penale, valorificat de către instanța de apel, este cel prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. f) C. proc. pen., fiind constatată intervenirea prescripției răspunderii penale, ca urmare a împlinirii termenului general de prescripție.

Situația de fapt valorificată prin decizia recurată constă în aceea că, inculpata A., reprezentant legal al inculpatei S.C. B. S.R.L., acționând în numele persoanei juridice și în realizarea obiectului său de activitate, a depus și folosit la data de 08.05.2013, la Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit Cluj mai multe documente false, care au fost înregistrate la Oficiu sub numărul x/08.05.2013 - "dosar de achiziții bunuri", în scopul obținerii finanțării nerambursabile din fonduri europene pentru implementare proiectului prin măsura 312 "Consultanță în afaceri și management", finanțare ce a și fost obținută la data de 11.12.2013, când autoritatea contractantă Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit - Centrul Regional de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit 6 Satu Mare a virat în contul beneficiarului S.C. B. S.R.L. suma totală de 210.458,04 RON (reprezentând 47.442,13 EUR), din care suma de 202.037,74 RON aferentă achizițiilor de bunuri (cu privire la care au fost depuse înscrisurile falsificate), fapte ce întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei prev. de art. 18¹ alin. (1) din Legea 78/2000 cu aplicarea art. 5 din C. pen.

În ce privește cazul concret de împiedicare a exercitării acțiunii penale, instanța de apel a constatat intervenită prescripția răspunderii penale, ca urmare a împlinirii termenului general de prescripție.

În concret, curtea de apel a reținut că legea penală mai favorabilă aplicabilă inculpatelor este legea penală care nu mai conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, respectiv forma C. pen. aflată în vigoare în perioada cuprinsă între data publicării Deciziei nr. 297/2018, și anume 26 iunie 2018, și până la intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 71/30 mai 202, întrucât în acest interval de timp dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen. nu pot fi aplicate, urmare a constatării neconstituționalității acestora și a lipsei de intervenție a legiuitorului pentru modificarea lor, cu consecința inexistenței vreunui caz de întrerupere a cursului prescripției, în conformitate cu Decizia nr. 67 din 25 octombrie 2022 a instanței supreme - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

Ca atare, curtea de apel a constatat că inculpatelor le este aplicabil termenul general de prescripție a răspunderii penale prevăzut de art. 154 alin. (1) lit. c) din C. pen. - respectiv 8 ani - termenul stabilit când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani. Acest termen este aplicabil și inculpatei persoană juridică, în baza art. 148 din C. pen. care face trimitere la art. 154 din C. pen.

Pentru a aprecia în acest sens, curtea a avut în vedere limitele de pedeapsă prevăzute de lege în cazul infracțiunii ce fac obiectul judecății, în forma legii penale mai favorabile, respectiv forma legii noi, acestea fiind cuprinse între 2 și 7 ani închisoare.

Potrivit art. 154 alin. (2) din C. pen., termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă la data săvârșirii infracțiunilor, respectiv 12.12.2013, data la care autoritatea contractantă a virat suma de bani în contul inculpatei B. S.R.L., potrivit înscrisului de la dosar urmărire penală și a constatat că acest termen s-a împlinit la data de 11.02.2021. Pentru stabilirea momentului la care s-a împlinit termenul de prescripție au fost luate în considerare și cele 60 de zile în

care cursul prescripției a fost suspendat potrivit decretelor prezidențiale nr. 195/2020 și nr. 240/2020 prin care s-a instituit, respectiv s-a prelungit starea de urgență, coroborate cu dispozițiile Legii nr. 120/2020 pentru completarea Legii nr. 304/2004.

Invocând incidența motivului de recurs în casație prevăzut de art. 438 alin. (1) pct. 8 din C. proc. pen., Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj a criticat decizia apelată arătând în esență că, în mod greșit, instanța de apel nu a avut în vedere efectul întreruptiv de prescripție al actelor de urmărire penală efectuate și care au fost comunicate inculpatelor.

Examinând critica formulată în recurs în casație, Înalta Curte de Casație și Justiție constată că, în contextul adoptării Deciziei nr. 67 din 25 octombrie 2022 a instanței supreme - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial Partea I nr. 1141 din 28 noiembrie 2022, aceasta are caracter nefondat.

Prin hotărârea prealabilă adoptată în mecanismul de unificare a practicii judiciare prevăzut de art. 475 C. proc. pen., Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit cu caracter obligatoriu că normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material (substanțial) supuse, din perspectiva aplicării lor în timp, principiului activității legii penale prevăzut de art. 3 din C. pen., cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului mitior lex prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată și art. 5 din C. pen.

În considerentele hotărârii prealabile s-a arătat, printre altele, că dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen., în forma anterioară Deciziei nr. 297/2018, constituie o normă de drept penal material, iar nu o normă de procedură penală.

Or, date fiind argumentele expuse în Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale (publicată în Monitorul Oficial Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014), în cauzele pendinte nu pot fi combinate dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen., în forma anterioară Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018, prin considerarea că actul de procedură a produs un efect întreruptiv al cursului prescripției, cu dispozițiile art. 155 alin. (1) din C. pen. ulterioare publicării deciziei menționate, care înlătură un asemenea efect, după cum s-a arătat în Decizia Curții Constituționale nr. 358/2022. Aceasta deoarece o eventuală combinare a dispozițiilor legale ar însemna ca organele judiciare să aplice două acte normative referitoare la aceeași instituție juridică, exercitând un atribut care nu le revine și intrând în sfera de competență constituțională a legiutorului.

Înalta Curte a reținut, de asemenea, că revine fiecărei instanțe de judecată învestite cu soluționarea cauzelor pendinte să determine caracterul mai favorabil sau nu al dispozițiilor legale incidente în raport cu particularitățile fiecărei situații în parte, respectând însă cerințele ce decurg din interdicția generării unei lex tertia.

Dezlegarea obligatorie a problemei de drept astfel enunțate, referitoare la natura dispozițiilor art. 155 alin. (1) C. pen., în general, și a întreruperii cursului prescripției răspunderii penale, în special, este incidentă și în speța de față.

În faza judecării apelului, Curtea de Apel Cluj a valorificat incidența prescripției generale a răspunderii penale, ca efect al adoptării Deciziilor Curții Constituționale nr. 297/2018 și nr. 358/2022, interpretând și aplicând normele de drept penal pertinente în concordanță cu dezlegarea obligatorie a problemei de drept ce a făcut obiectul hotărârii prealabile anterior menționate.

Având în vedere caracterul obligatoriu al deciziei pronunțate în dezlegarea unei chestiuni de drept și situația factuală definitiv reținută prin hotărârea instanței de apel și care nu mai poate fi cenzurată de instanța de casație, termenul de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunea dedusă judecării, prevăzută de art. 18¹ alin. (1) din Legea 78/2000, este, potrivit art. 154 alin. (1) lit. c) C. pen., de 8 ani și a început să curgă în luna decembrie 2013, data consumării infracțiunii.

De vreme ce, subsecvent deciziilor luate în contenciosul constituțional, legea penală mai favorabilă, astfel cum a fost identificată de instanța de apel, respectiv, C. pen. în vigoare în perioada 25 iunie 2018 - 30 mai 2022, nu a inclus cazuri de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale, rezultă că termenul de prescripție generală s-a împlinit, în cauză, în luna februarie 2022, având în vedere și suspendarea cursului termenului prescripției pe durata stării de urgență instituite pe teritoriul României în perioada 16.03.2020 - 14.05.2020, în baza art. 43 alin. (2) și (8) din Decretul nr. 195/2020, respectiv art. 64 alin. (5), (13) din Decretul nr. 240/2020, astfel că soluția de încetare a procesului penal este legală în raport de interpretarea obligatorie a instanței supreme la care am făcut referire.

Înalta Curte reține că procurorul de ședință a invocat în susținerea motivelor de recurs hotărârea pronunțată de Curtea Europeană de Justiție, Marea Cameră, la data de 24 iulie 2023, în cauza C-107/23 PPU -Lin.

Cu privire la acest aspect se constată prioritar că invocarea hotărârii preliminare se circumscrie unui argument suplimentar în susținerea criticilor privind aplicarea deciziilor Curții Constituționale nr. 297/2018 și nr. 358/2022, precum și a Deciziei nr. 67 din 25 octombrie 2022, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală și, ca atare, se încadrează în limitele devolutive conturate de art. 442 alin. (2) din C. proc. pen., potrivit căruia instanța de recurs este îndrituită să examineze cauza numai în limitele motivelor de casare invocate în cererea de recurs în casație.

Cu privire la acest argument, reamintim că, dată fiind natura juridică a recursului în casație, aceea de cale extraordinară de atac de anulare, al cărei scop este, potrivit art. 433 din C. proc. pen. acela de a supune Înaltei Curți de Casație și Justiție judecarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile, constatarea nelegalității deciziei date în apel sub aspectul intervenirii cauzei de încetare, nu poate fi raportată decât la fondul legislativ existent la momentul pronunțării hotărârii recurate, pentru modificările intervenite după pronunțarea hotărârii definitive, C. proc. pen. prevede alte remedii procesuale, cum ar fi contestația la executare sau contestația în anulare.

Cu alte cuvinte, din perspectiva cazului de casare prevăzut în art. 438 alin. (1) pct. 8, pentru a se constata acest motiv de nelegalitate, existența cauzei de încetare a procesului penal se apreciază prin raportare la datele existente la momentul pronunțării hotărârii definitive atacate atât sub aspect factual, cât și legislativ. Astfel, în cazul prescripției răspunderii penale, analiza de legalitate se limitează la verificarea împlinirii sau nu a termenului, pornind de la limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea reținută în sarcina inculpatului, în raport cu încadrarea juridică a faptei și legea penală mai favorabilă, stabilite, cu caracter definitiv, de instanța de apel, având în vedere eventuala incidență a unor cauze de suspendare sau de întrerupere a cursului acestui termen în raport de cadrul normativ și interpretativ existent la data pronunțării deciziei.

Or, hotărârea Curții Europene de Justiție, Marea Cameră, în cauza C-107/23 PPU, a fost pronunțată la data de 24 iulie 2023, ulterior deciziei atacate, așadar, legalitatea soluției de încetare din data de 4 mai 2023 nu poate fi analizată în raport de această decizie.

Astfel, la momentul pronunțării deciziei atacate, în raport de calificarea în dreptul național a instituției prescripției ca fiind o instituție de drept substanțial, chestiune asupra căreia a statuat cu caracter obligatoriu instanța supremă prin decizia amintită, atrăgea incidența principiului legii penale mai favorabile, iar elementele de interpretare oferite prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană de Justiție, Marea Cameră, la data de 21 decembrie 2021, în cauzele conexe C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, cât și prin Hotărârea din 5 decembrie 2017, în cauza C-42/17, nu ofereau argumente pentru o eventuală înlăturare a jurisprudenței obligatorii menționate, dimpotrivă.

În acest sens, este relevantă statuarea din cuprinsul paragrafului 209 din hotărârea pronunțată la data de 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion, în cuprinsul căreia Curtea precizează expres că, în cauzele în care s-a dispus sesizarea prealabilă, sunt antamate cerințele care decurg din articolul 47 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, privind dreptul la un proces echitabil, situație în care nu poate fi opus un standard național de protecție a drepturilor fundamentale care să implice un risc sistemic de impunitate, instanța națională având obligația de a se asigura că infracțiunile ce intră în domeniul dreptului Uniunii fac obiectul unor sancțiuni penale care au un caracter efectiv și disuasiv. Curtea a subliniat, însă, că, în drept, ipoteza este distinctă de situația în care instanța națională ajunge să considere că obligația de a lăsa neaplicate dispozițiile naționale în cauză se lovește de principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este consacrat la articolul 49 din Cartă, situație în care nu este ținută să se conformeze acestei obligații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctul 61).

Or, în speță în raport de deciziile obligatorii amintite, era incidentă tocmai ipoteza avută în vedere de Curtea de Justiție la pronunțarea Hotărârii din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, (Taricco 2), prin care s-a statuat în sensul că "Articolul 325 alin. (1) și (2) TFUE trebuie interpretat în sensul că impune instanței naționale ca, în cadrul unei proceduri penale având ca obiect infracțiuni privind taxa pe valoarea adăugată, să lase neaplicate dispoziții interne în materie de prescripție care intră sub incidența dreptului material național și care se opun aplicării unor sancțiuni penale efective și disuasive într-un număr considerabil de cazuri de fraudă gravă aducând atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene sau care prevăd termene de prescripție mai scurte pentru cazurile de fraudă gravă aducând atingere intereselor respective decât pentru cele aducând atingere intereselor financiare ale statului membru în cauză, cu excepția cazului în care o astfel de neaplicare determină o încălcare a principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, din cauza unei lipse de precizie a legii aplicabile sau pentru motivul aplicării retroactive a unei legislații care impune condiții de incriminare mai severe decât cele în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii."

De altfel, acest raționament este reluat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene și în considerentele Hotărârii pronunțate

în cauza C-107/23 PPU, (paragrafele 95-125), Curtea concluzionând că instanțele române nu sunt obligate să lase neaplicate deciziile instanței de contencios constituțional amintite, în pofida existenței unui risc sistemic de impunitate a unor infracțiuni de fraudă gravă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, în măsura în care deciziile se întemeiază pe principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este protejat în dreptul național, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, inclusiv a regimului de prescripție referitor la infracțiuni.

Elementul de noutate în interpretarea articolului 325 alin. (1) TFUE și articolul 2 alin. (1) din Convenția PIF a constatat în aceea că aplicarea de către o instanță națională a standardului național de protecție care repune în discuție întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale prin acte de procedură intervenite înainte de 25 iunie 2018, data publicării Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale, trebuie considerat ca fiind de natură să compromită supremația, unitatea și efectivitatea dreptului Uniunii, în sensul jurisprudenței amintite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, punctul 212).

Cât privește obligativitatea deciziei menționate care impune instanței naționale să lase neaplicat un standard național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (lex mitior) care permite repunerea în discuție a întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale în astfel de procese prin acte de procedură intervenite înainte de pronunțarea Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale, aceasta operează exclusiv în cauzele pendinte la data pronunțării acesteia în contextul în care legea procesual penală în vigoare nu reglementează un remediu pentru situația în care o hotărâre se dovedește a fi incompatibilă cu o interpretare a dreptului Uniunii reținută de Curtea de Justiție a Uniunii Europene ulterior datei la care aceasta a rămas definitivă.

Astfel, deși infracțiunea ce a făcut obiectul acuzației intră sub incidența dreptului Uniunii, fraudă în legătură cu utilizarea sau prezentarea de documente false, incorecte sau incomplet, având ca efect obținerea necuvenită de fonduri de la bugetul Uniunii, constituind o fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, având în vedere art. 1 alin. (1) lit. a) din Convenția elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene (convenția PIF), situația juridică ce rezultă din aplicarea Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, precum și din Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție generează un risc sistemic de impunitate ce constituie un caz de incompatibilitate cu cerințele articolului 325 alin. (1) TFUE și ale articolului 2 alin. (1) din Convenția PIF (paragrafele 91-92), iar standardul național de protecție astfel cum a fost stabilit de instanța supremă în procedura dezlegării unei chestiuni de drept este, conform interpretării Curții dată în cauza evocată de parchet, de natură să compromită supremația, unitatea și efectivitatea dreptului Uniunii, principiul autorității de lucru judecat nu permite remedierea unei eventuale încălcări.

În privința importanței pe care o are principiul autorității de lucru judecat, atât în ordinea juridică europeană, cât și în sistemele juridice naționale, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat constant asupra necesității ca hotărârile judecătorești definitive să nu mai poată fi puse în discuție (Hotărârea din 30 septembrie 2003, Kobler, în cauza C-224/01), cu excepția situației în care normele de procedură interne aplicabile autorizează reexaminarea (Hotărârea din 13 ianuarie 2004, Kuhne & Heitz, în cauza C-453/00 și Hotărârea din 10 iulie 2014, Impresa Pizzarotti & C. Spa, în cauza C-213/13).

Mai mult, Curtea a statuat în sensul că, principiul cooperării nu impune unei instanțe naționale să înlăture norme de procedură internă în vederea reexaminării unei hotărâri judecătorești care a dobândit autoritate de lucru judecat și să o anuleze, atunci când se constată că este contrară dreptului Uniunii (Hotărârea din 1 iunie 1999, Eco Swiss, cauza C-126/97, Hotărârea din 16 martie 2006, Rosmarie Kapferer, cauza C-234/04) și că principiile echivalenței și efectivității nu se opun "ca o instanță națională să nu aibă posibilitatea de a revizui o hotărâre judecătorească definitivă pronunțată în cadrul unei acțiuni de natură civilă, în cazul în care această hotărâre se dovedește a fi incompatibilă cu o interpretare a dreptului Uniunii reținută de Curtea de Justiție a Uniunii Europene ulterior datei la care hotărârea menționată a rămas definitivă, chiar dacă o astfel de posibilitate există în ceea ce privește hotărârile judecătorești definitive incompatibile cu dreptul Uniunii pronunțate în cadrul unor acțiuni de natură administrativă" (Hotărârea din 6 octombrie 2015, Dragoș Constantin Târșia, C-69/14).

Această din urmă cauză a avut în vedere chiar reglementarea procesuală națională, întrebarea preliminară adresată Curții de Tribunalul Sibiu, respectiv dacă "Articolele 17, 20, 21 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 6 [TUE], articolul 110 [TFUE], principiul securității juridice tras din dreptul [Uniunii] și jurisprudența [Curții] pot fi interpretate ca opunându-se unei reglementări precum articolul 21 alin. (2) din Legea [contenciosului administrativ], care prevede posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești interne pronunțate exclusiv în materia contenciosului administrativ în ipoteza încălcării principiului priorității dreptului [Uniunii] și nu permit[e] posibilitatea

revizuirii hotărârilor judecătorești interne pronunțate în alte materii decât contenciosul administrativ (civile, penale) în ipoteza încălcării aceluiași principiu al priorității dreptului [Uniunii] prin aceste din urmă hotărâri?", fiind relevantă mutatis mutandis și în cauza de față.

În concluzie, analiza privind cazul de recurs în casație se raportează, potrivit legii procesual penale române, la regulile de drept existente la data pronunțării deciziei în apel, instanța nefiind abilitată să reexamineze pe această cale hotărârea atacată prin prisma compatibilității acesteia cu interpretarea dreptului Uniunii reținută de Curtea de Justiție a Uniunii Europene ulterior datei la care aceasta a rămas definitivă.

Pentru considerentele expuse, constatând neîntemeiate criticile formulate, în temeiul art. 448 alin. (1) pct. 1 C. proc. pen., Înalta Curte de Casație și Justiție va respinge, ca nefondat, recursul în casație declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj împotriva deciziei penale nr. 820/A din data de 4 mai 2023, pronunțată de Curtea de Apel Cluj, secția penală și de minori.

În baza art. 275 alin. (3) C. proc. pen., cheltuieli judiciare avansate de stat vor rămâne în sarcina acestuia.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Respinge, ca nefondat, recursul în casație declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Cluj împotriva deciziei penale nr. 820/A din data de 4 mai 2023, pronunțată de Curtea de Apel Cluj, secția penală și de minori.

Cheltuielile judiciare ocazionate cu soluționarea recursului în casație declarat de Ministerul Public rămân în sarcina statului.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 12 octombrie 2023.